

Pogovor s sodobnim češkim dramatikom Davidom Drábkom

Intimnost se medializira

Sodobni češki dramatik, dramaturg in režiser David Drábek (rojen 1970), ki je za dosežke v sodobnem češkem gledališču doslej prejel že dve nagradi Alfréda Radoka, leta 1995 za dramo *Jana v parku* in leta 2003 za *Ples na vodi* (Akvabely), se je 12. marca udeležil premiere slovenske praižvedbe *Plesa na vodi* v Mestnem gledališču ljubljanskem (MGL). Ob prijazni pomoči prevajalke svojega dramskega besedila Martine Maurič Lazar nam je pred premiero odgovoril na nekaj vprašanj. Predstava v režiji Barbare Hieng Samobor bo na ogled tudi nocoj ob 19.30 uri na velikem odru MGL.

Vaša enajsta objavljena igra *Ples na vodi* je dobila leta 2003 prestižno češko nagrado Alfréda Radoka, krstno pa je bila uprizorjena šele dve leti pozneje.

Pri krstni uprizoritvi je šlo za dogovor, saj se je zanj zavzelo Klicperovo divadlo v Hradcu Králové in predvsem znani češki režiser Vladimír Morávek, ki si je želel to moje delo postaviti prvi. Pojavila so se gledališča, ki so hotela nagrajeno besedilo uprizoriti že prej, a sem se želel držati prvotnega dogovora z Morávkom. Tudi sam sem namreč v tem gledališču že delal kot dramaturg, zaradi česar sem mu obljubil prvo uprizoritev *Plesa na vodi*. Zdaj sem prepričan, da je bila to ena mojih boljših odločitev v življenju. Krstna uprizoritev moje igre se je namreč tam zelo posrečila, saj je postala že ob premieri antologijska v sodobnem češkem gledališču, ki je v mnogočem spremenila razumevanje gledališča, in za tako velja še danes. Ne le, da je bila ta igra od tedaj priznana in cenjena, ampak je imela tudi uprizoritev velik odmev, saj jo je Morávek na oder postavil zelo širokopotezno ob svojem odhodu iz Hradca Králové. Tedaj je bila to videti dovolj drzna repertoarna poteza, saj si je izbral nepreverjeno besedilo razmeroma mladega avtorja. Repertoarna in uprizoritvena poteza je bila precej tvegana, a se je očitno dobro obnesla in bogato obrestovala tudi režiserju, ki je tedaj v soustvarjalno zasedbo povabil vse svoje dotodanje najljubše sodelavce.

Je tudi na Češkem opazna konkurenca med gledališči iz Prage in drugimi iz manjših kulturnih središč, ki se lahko kaže tudi tako, da hočejo gledališča iz manjših kulturnih središč repertoarno več tvegati z domačimi novitetami?

O gledališču iz Hradca Králové ni mogoče govoriti enako kot o drugih nepraskih gledališčih, saj res predstavlja precejšnjo izjemo. Sicer pa se tveganj z domačimi novitetami pogosteje lotevajo gledališča, kot je npr. znamenito praško Divadlo Na zábradlí. Tudi Klicperovo gledališče iz Hradca Králové

je v tem smislu repertoarno pogumno gledališče.

V besedilu se z velikim poznavanjem in tudi kritičnostjo lotevate sodobne porumenelje medijske scene. Je ta tudi na Češkem eden od prepoznavnejših prvin potranzicijske družbene resničnosti?

Če mi smo že vse od srednjega veka znani po tem, da hlepimo po novostih, in to nagnjenje po potrošniškem pollaščenju vedno novega je tudi dandanes zelo močno. Hudo nevarnost vidim v tabloidizaciji množičnih občil, saj iz nekdanj rešnih javnih občil nastajajo rumeni mediji, na katere opozarjam tudi v igri *Ples na vodi*. Ne moti me toliko, če si nekdo kupi nov hladilnik, zelo me pa moti, da postajajo mediji vse bolj rumeni. Groza me je, kadar se nekdo, ki želi zaslužiti, izpostavi javnosti tako, da za 100 evrov zapoje na kaki veselici, potem pa ga že intervjuvajo krajevni časopiši, ki postopoma sooblikujejo določeno raven komuniciranja, kateri je vse podrejeno. Naenkrat prav ti mediji določajo raven tudi za vse tiste, ki ne zahajamo na take veselice in ki se temu okusu ne želimo podrežati. V izbranem citatu na naslovni strani svoje igre sem citiral Seana Cubitta, da se posameznikova intimnost medializira in da je posameznikova zasebnost popolnoma razkropljena. Mediji s kamerami in mikrofoni »ležejo« v smetnjake znanih oseb, da bi odkrili, s čim se prehranjujejo in kaj pijejo, in jih niti ne zanima več, kako ti ljudje živijo, ampak kaj je v teh njihovih kantah, kar se mi zdi grozljivo.

Del vaše igre govori o banalnem, trivialnem, vsakdanjem življenju, drugi del pa o nenavadni Filipovi odločitvi, da se spremeni v vidro ter se vrne v drug praelement in na drugo razvojno stopnjo evolucije. Gre za metaforo želje po odhodu s tega sveta in iz takega načina mišljenja ...

Morávek je ta del zgodbe razumel tako, da je Filip v resnici umrl in so ga odnesli v jamo. Zame ostajata odprti obe možnosti. Lahko da je Filip umrl, lahko pa, da se je spremenil v vidro. S tem nimam težav. Sam

resničnost doživljam tako, pa naj se ji reče magični realizem, naturalizem ali kako drugače. Sprejemam obe možnosti, se pri tem ne ustavljam in me tudi ne moti, kako se odločijo drugi.

Na predstavitvi je bilo povedano, da ste tvorno sodelovali z ustvarjalci prevoda in odrske priredbe pri transformaciji besedila za slovensko okolje. Zanima nas vaše načelno stališče avtorja besedila do režijskih in dramaturških posegov vanj.

S tem nima težav. Od samega začetka sem popolnoma zaupal prevajalki Martini Maurič Lazar in slovenskim uprizoriteljem. Ker sem sam tudi režiser, sem popolnoma odprt do vsakega besedila zgolj kot do potencialnega gradiva za uprizoritev. Kot avtorja besedila me niti ne zanima, koliko se posamezne uprizoritve razlikujejo od moje literarne predloge, saj je zame besedilo končano in ga ne bom več predeloval. Zelo me pa zanima in neposredno tudi navdihuje pri nadaljnjem delu, kakšne asociacije spodbujajo posamezne uprizoritve mojega besedila. Odkritje Joycea, ki se je pojavilo pri študiju mojega besedila v Ljubljani, se mi zdi izjemno.

Ali ste videli še katero uprizoritev *Plesa na vodi*?

Omeniti moram dvojni učinek že omenjene zelo uspešne krstne uprizoritve v Hradcu Králové. Kot kaže, se je ta tako posrečila, da je po njej na Češkem nihče več ni poskušal postaviti. Tudi ambiciozni režiserji mi kdaj povejo, da ne najdejo dovolj samozavesti, da bi se z omenjeno krstno postavitvijo še sami pomerili. To je obenem sreča in smola igre, ki je postala ob svojem krstu uspešna, a je zdaj nikjer na Češkem ni več mogoče videti. Kot kaže, bom lahko na uprizoritev *Plesa na vodi* vsaj še nekaj časa hodil le v tujino, dokler se ne bo kaj novega zgodilo tudi doma. Zelo sem vesel, da se uprizoritev pripravlja v Ljubljani in da jo režijsko postavlja ženska, kar se mi zdi morda celo edini način, da se bo »prekletstvo« te uspešnice na Češkem nekako končalo. Sicer pa je uprizoritev *Plesa na vodi* že na repertoarju gledališča na Poljskem, v

Stran / Page: 24

Doseg / Reach: 155000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 497 cm2

2 / 2

Rusiji in ZDA, govori pa se tudi o novi postavitvi na Češkem, za katero se tokrat zbira ženska zasedba. Na koncu želim poudariti pomebno vlogo prevajalke Martine Maurič Lazar, ki je moje delo prinesla v Slovenijo in ga po repertoarni odločitvi gledališča tudi lepo prevedla. S prevajalko sva ves čas ustvarjalnega procesa sodelovala in si izmenjevala koristna sporočila, ne toliko o besedilu kot o kontekstu. Ta moja igra je bila doslej prevedena v deset jezikov, a sem imel tokrat prvi občutek, da sva se s prevajalko res razumela.

SLAVKO PEZDIR

DAVID DRÁBEK